

شورای عالی حوزه‌ی علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خواهران

مدرسه‌ی علمیه‌ی فاطمه‌الزهرا(س)

موضوع:

بررسی علل افزایش طلاق در حوزه‌های علمیه

استاد راهنما:

سرکار خانم شکرانی

تهیه و تنظیم:

ندا هلیلی و ستاره باج و پویا عباسی

آبان ۱۳۹۲

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شورای عالی حوزه‌ی علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خواهران

مدرسه‌ی علمیه‌ی فاطمه‌الزهرا(س)

موضوع:

بررسی علل افزایش طلاق در حوزه‌های علمیه

استاد راهنما:

سرکار خانم شکرانی

تهیه و تنظیم:

ندا هلیلی و ستاره باج و پویا عباسی

۱۳۹۲ آبان

اهداء:

به همسرانی که در پرتو شناخت صحیح
و واقع بینانه از وظایف زناشویی سعی در حفظ کانون
خانواده را دارند.

تقدیر

«الْحَمْدُ لِلّٰهِ بِلَا أُولٰئِكَانَ قَبْلَهُ، وَالآخِرِ بِلَا آخِرٍ يَكُونُ بَعْدَهُ.»

(سپاس خدایی را که اول است بی آن که قبل از او اولی باشد و آخر است بی آن که پس از او آخری باشد.)

الله! تو را سپاس که توفیق این عمل را به ما عطا فرمودی.

از تمام کسانی که در این پژوهش ما را نصرت رساندند، تشکر می نماییم. به خصوص خانواده های عزیزمان که با صبر و تحمل ما را یاری کردند. هر چند زبان از بیان زحمات ایشان قادر است. همچنین از استاد گرامی سرکار خانم شکرانی تشکر می کنیم و امیدواریم به نحوی زحمات ایشان را جبران کرده باشیم.

همچنین از قاضی محمد سلطان همتیار که ما را در انجام این امر یاری نمودند، کمال تشکر را داریم.

۲۷. صیاد، گلشن؛ بورسی طلاق و عوامل اجتماعی، جمعیت‌شناسنامه موثر بر آن در سالهای ۱۳۶۴-۱۳۷۰ در شهرستان خوی- کارشناس ارشد جمعیت‌شناسی دانشگاه تهران - دانشکده علوم اجتماعی، ۱۳۷۲.
۲۸. طاهر زاده، اصغر، **زن آنگونه** که باید باشد، لب المیزان، اصفهان، چاپ هفتم، ۱۳۹۱.
۲۹. طوسی، محمد بن الحسن، **تهذیب الأحكام** (تحقيق خرسان)، دار الكتب الإسلامية، تهران، چاپ چهارم، ۱۴۰۷ ق.
۳۰. طباطبائی، سید مصطفی، **فرهنگ نوین** (ترجمه القاموس العصری)، کتابفروشی و چاپخانه اسلامیه، تهران، ۱۳۶۱ ش.
۳۱. فقیهی، علی نقی، **قربیت جنسی از منظر قرآن و حدیث**، مؤسسه علمی فرهنگی دارالحدیث، چاپ اول، قم، ۱۳۸۷.
۳۲. فیض کاشانی، محمد محسن بن شاه مرتضی، **الواfi**، کتابخانه امام أمیر المؤمنین علی علیه السلام، اصفهان، چاپ اول، ۱۴۰۶ ق.
۳۳. فخرایی، سیروس، **نظرسنجی از مردم تهران درباره عوامل طلاق**، صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران، مرکز تحقیقات، مطالعات و سنجش برنامه‌ای، ۱۳۷۷/۳/۱۰.
۳۴. قرشی بنایی، علی اکبر، **قاموس قرآن**، دار الكتب الإسلامية، تهران، چاپ ششم، ۱۴۱۲ ق.
۳۵. کلینی، محمد بن یعقوب بن اسحاق، **الكافی** (ط - الإسلامية)، دار الكتب الإسلامية - تهران، چاپ: چهارم، ۱۴۰۷ ق.
۳۶. کلارک، آلیسون و کرنلیا برنتانو، استوارت، (متجمان: سعید صادقی، مجتبی ناجی، محمود محمدزاده، نفیسه کریمیان)، **علل و پیامدهای طلاق**، پیغام دانش، اصفهان، چاپ سوم، ۱۳۹۰.
۳۷. کیهان نیا، **ازدواج و جوان**، دنیای مادر، بی جا، چاپ ده، ۱۳۸۳.
۳۸. لیثی واسطی، علی بن محمد، **عيون الحكم و الموعظ** (لیثی)، دارالحدیث، قم، چاپ اول، ۱۳۷۶ ش.
۳۹. مجلسی، محمد تقی بن مقصودعلی، **روضۃ المتّقین فی شرح من لا يحضره الفقيه** (ط - القديمة)، مؤسسه فرهنگی اسلامی کوشانبور، قم، چاپ دوم، ۱۴۰۶ ق.

۴۰. مطهری، مرتضی، **نظام حقوق زن در اسلام**، انتشارات، تهران، چاپ بیست و هفتم،

.۱۳۷۸

۴۱. مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، **مرآة العقول فی شرح أخبار آل الرسول**، دار

الكتب الإسلامية، تهران، چاپ دوم، ۱۴۰۴ ق.

۴۲. مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، **بحار الأنوار** (ط- بيروت)، دار إحياء التراث العربي،

بيروت، چاپ دوم، ۱۴۰۳ ق.

۴۳. مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، **ملاذ الأخیار فی فہم تهذیب الأخبار**، کتابخانه آیه

الله مرعشی نجفی، قم، چاپ اول، ۱۴۰۶ ق.

۴۴. محمودی، عباسعلی، **زن در اسلام**، نهضت زنان مسلمان، تهران، چاپ دهم، ۱۳۸۵

۴۵. محمدي ری شهری، محمد، **تحکیم خانواده از نگاه قرآن و حدیث**، سازمان چاپ و

نشر دارالحدیث، قم، چاپ اول، ۱۳۸۹.

۴۶. محمدی، زهرا، **ازدواج و طلاق مهاجرین**، نشریه صدای زن.

۴۷. نوری، حسین بن محمد تقی، **مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل**، مؤسسه آل الیت

عليهم السلام ، قم، چاپ: اول، ۱۴۰۸ ق.

۴۸. هنریان، مسعوده - یونسی، سید جلال، **نشریه روانشناسی « مطالعات روانشناسی**

بالینی » ، تابستان ۱۳۹۰، شماره ۳ (علمی-پژوهشی)، مقاله بررسی علل طلاق در

دادگاههای خانواده تهران.

۴۹. **ماهنامه علمی، فرهنگی و اجتماعی زنان حوراء**، دفتر مطالعات و تحقیقات

زنان، شماره ۲۶، آذر و دی ۱۳۸۶، مقاله واقعیت های طلاق، مسئولیت های ما.

۵۰. روزنامه همشهری، یکشنبه ۱۹ فروردین ۱۳۸۶، سال پانزدهم، شماره ۴۲۳۶.

۵۱. **نشریه پیام زن**، شماره ۲۱۹۵، مقاله پیامدهای منفی اشتغال زنان بر خانواده،

www.daftarmags.ir

۵۲. **مجموعه مقالات کمیسیون اجتماعی ۸۴-۸۵**، یکشنبه، ۸ خرداد ۱۳۹۰.

۵۳. مصاحبه دکتر مهریار، روانشناس و استاد دانشگاه، ۶ مرداد ۹۲، www.Bartarinha.ir

۵۴. **نشریه معرفت**، ش ۴۵

.۵۵. نشریه زن روز.

.۵۶. روزنامه جمهوری اسلامی ۸۰/۱۲/۲۰

.۵۷. سایت دکتر داود نجفی (توانا).

.۵۸. www.esfahan.irna.ir

.۵۹. نرم افزار جامع الاحادیث

.۶۰. نرم افزار شهید مطهری

پیوست:

طبق مصاحبه‌ی تلفنی که با قاضی همتیار (رئیس دادگاه کیفری استان تهران، شعبه ۱۱۳) در تاریخ ۵/۷/۱۳۹۲ انجام گرفت، ایشان برخی از عوامل طلاق را با توجه به تجربه‌ای که در این زمینه کسب کرده‌اند، اینگونه بیان نمودند:

به نظر بندۀ عامل‌هایی که باعث پدید آمدن این امر می‌گردند، به ترتیب ذیل است: (البته ایشان خاطر نشان کردند که عوامل طلاق زیاد است اما به نظر من مهم‌ترین آنان، این مواردی است که خدمتمندان عرض می‌کنم.)

۱. ضعف اقتصادی

۲. بیکاری

۳. ضعف اعتقادی

۴. وضعیت معیشتی

۵. ضعف فرهنگی (هم کفو نبودن از نظر علمی، فرهنگی، اقتصادی، سنی و وضعیت ظاهری)

۶. قبح زادی از طلاق

۷. تبلیغات سوء رسانه‌ها

۸. زیاده طلبی و تنوع طلبی

۹. اختلافات جزئی

۱۰. بی حجابی و بی عفتی

۱۱. مداخله دیگران

۱۲. مشاوره‌های غلط

البته ایشان بر سه عامل نخست یعنی ضعف اقتصادی، بیکاری و ضعف اعتقادی تأکید فراوانی داشتند.

طبق صحبتی که با یکی از مشاورین دادگستری انجام گرفت، ایشان موارد ذیل را سبب افزایش طلاق می دانستند. البته به دلایلی از بردن نام ایشان معذوریم.

۱. اعتیاد
۲. فقر
۳. خیانت
۴. مداخله دیگران
۵. عدم آگاهی به حقوق زوجین
۶. ورود فرهنگ غرب
۷. تجمل گرایی
۸. بیماری های روحی و روانی
۹. عدم تحقیق و مشورت قبل از ازدواج
۱۰. رعایت نکردن تفاوت های فردی.